



WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W GDAŃSKU
Partner w rozwoju. WUP. Pomorze

Obywatele i Obywatelki Ukrainy na pomorskim rynku pracy

dr Magdalena Żadkowska
*Instytut Filozofii, Socjologii i Dziennikarstwa
Uniwersytet Gdański*

Gdynia, 9 kwietnia 2018



JEDNOSTKA
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
POMORSKIEGO

PODSTAWOWE INFORMACJE O BADANIU



CEL BADANIA

Określenie pożądanego kierunku i zasad wspierania imigrantów z Ukrainy i ich zatrudnienia w Pomorskiem.



TERMIN REALIZACJI

lipiec-sierpień'2017 (b. ilościowe), październik-listopad'2017 (b. jakościowe)



ZASIĘG

województwo pomorskie



RESPONDENCI

mieszkający na terenie województwa pomorskiego obywatele Ukrainy



TECHNIKA

CAPI – wywiad kwestionariuszowy wspomagany komputerowo



PRÓBA BADAWCZA

N=1006, dobór za pomocą techniki RDS

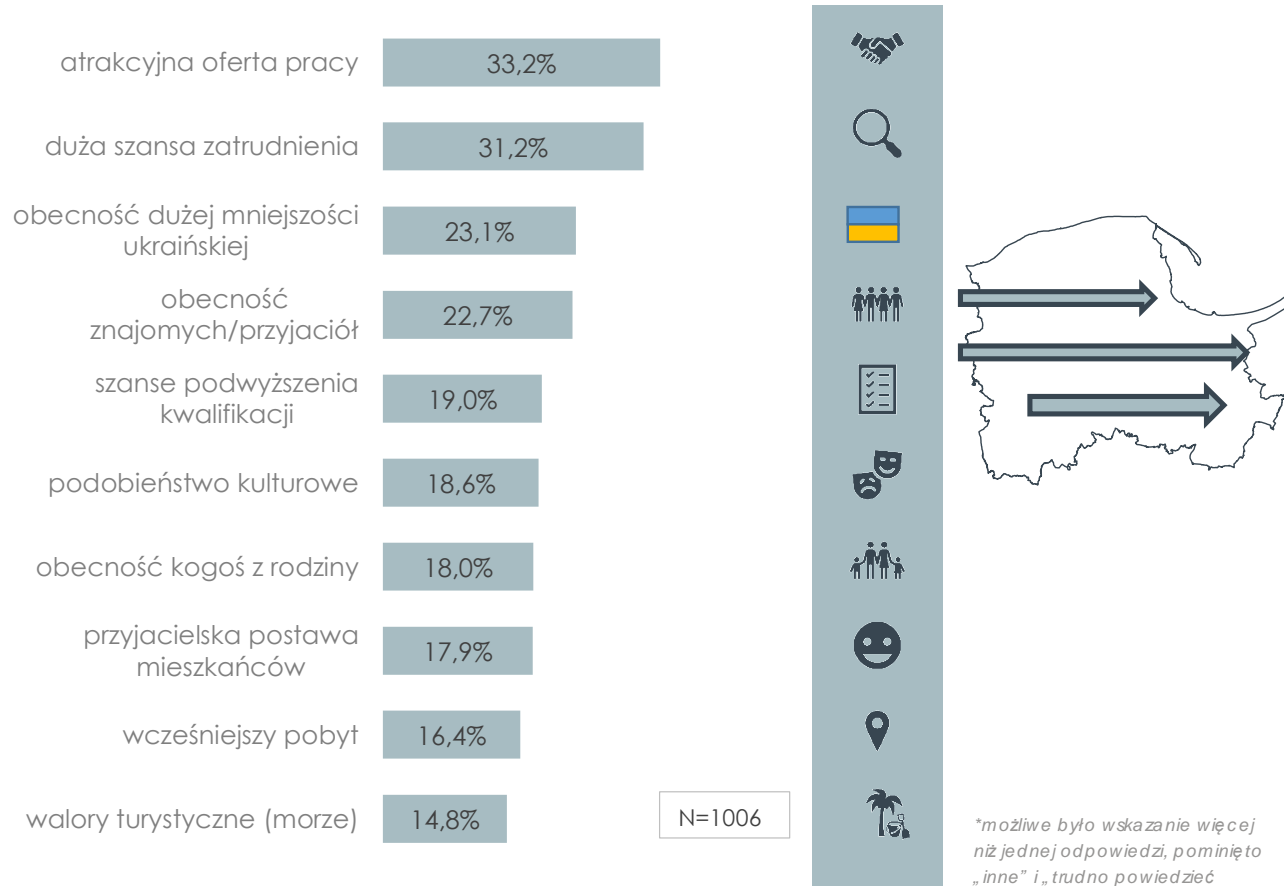
Powody przyjazdu

„Polska to jest kraj podobny do Ukrainy, 38 mln obywateli, język podobny do ukraińskiego i rozmiar terytorialny też podobny. To są kraje bardzo podobne. Ale poziom życia dwa lub trzy razy wyższy niż na Ukrainie” (mężczyzna, student, 21 lat).

„Podoba mi się przyroda, że jest morze tutaj bardzo blisko i lubię morze i pochodzę z nad morza sam, więc przez większość życia byłem w jakiś sposób połączony z morzem, tu jest morze też i to mi się podoba bardzo” (mężczyzna, 32 lata, wykształcenie wyższe, inżynier oprogramowania).



PRZYJAZD DO WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO



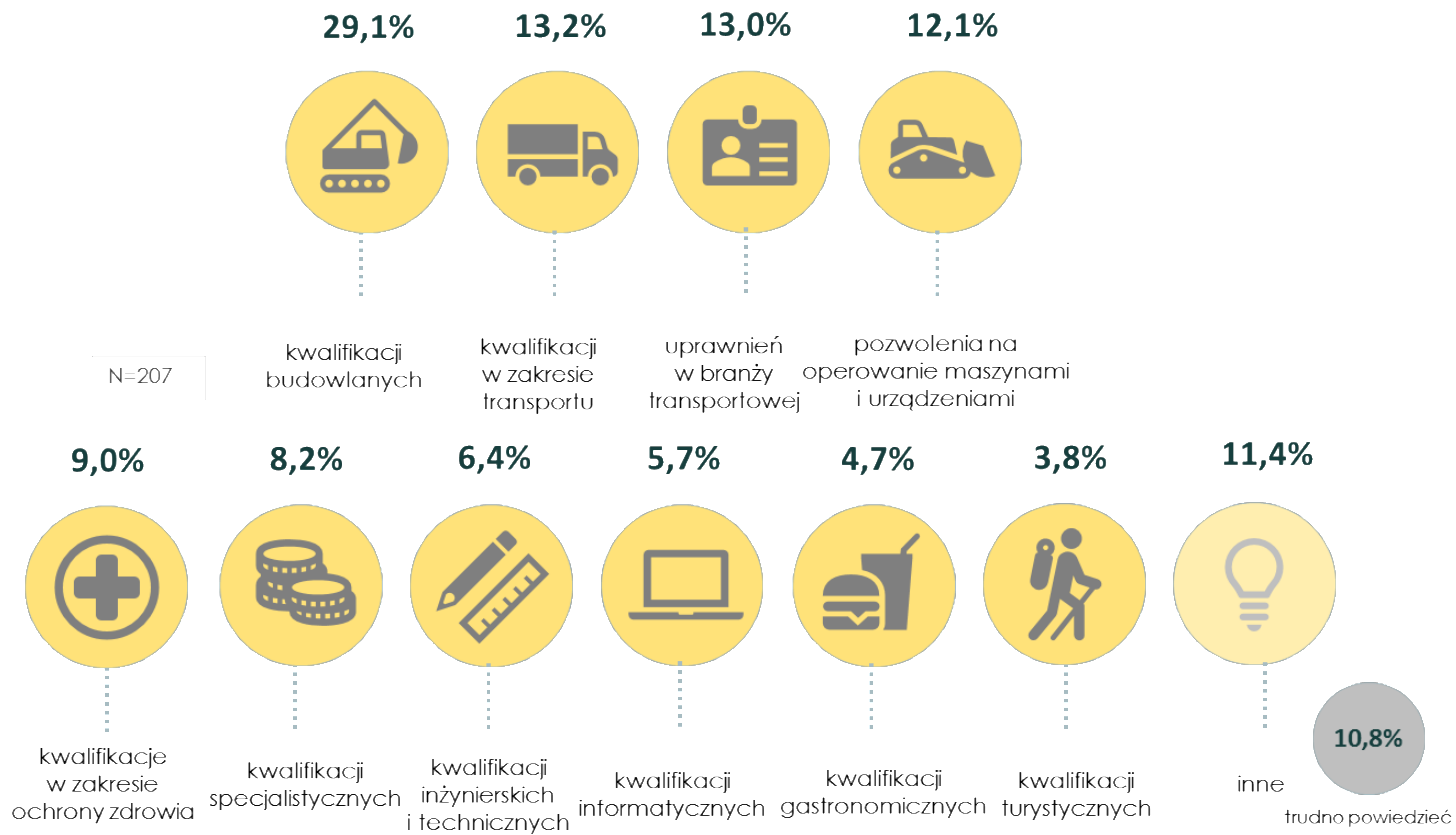
Wykres 13. Dlaczego wybrał(a) Pan(i) tę część Polski (województwo pomorskie) jako miejsce pobytu?[P6]

Powody przyjazdu

„Nie ma w tym momencie Polaków zainteresowanych tą pracą na tych prostych stanowiskach za niewielkie pieniądze” (respondent/ka z jednej z agencji pracy).

„Najważniejszym powodem są braki kadrowe na rynku polskim, gdybyśmy mogli znaleźć odpowiednią liczbę polskich pracowników nie byłoby zatrudniania obcokrajowców. Rynek jest w tej chwili tak chłonny, że jesteśmy w stanie dużą liczbę ludzi przyjąć i zatrudnić. Nie ma na to wpływu ani branża ani lokalizacja” (respondent/ka z jednej z agencji pracy).

POTRZEBNE KWALIFIKACJE



Wykres 46. Jakich kwalifikacji u pracowników w obywatelstwa ukraińskiego Pan(i) potrzebuje?
[E6 – PRZEDSIEBIORCY]

ZAPOTRZEBOWANIE NA STANOWISKA

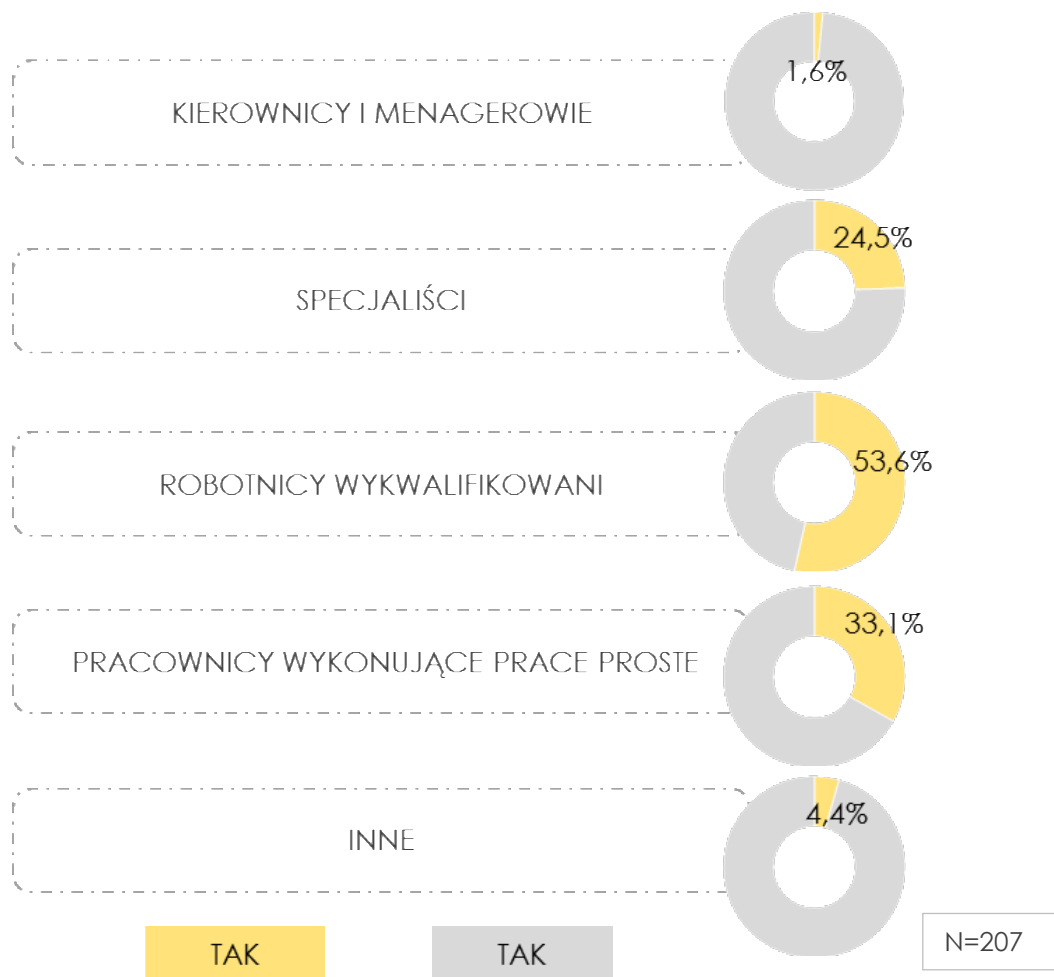
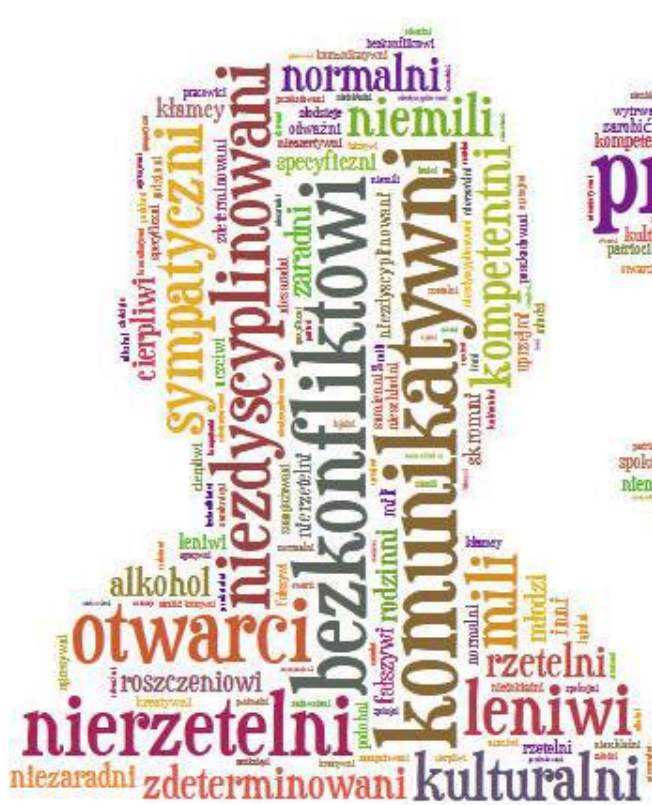
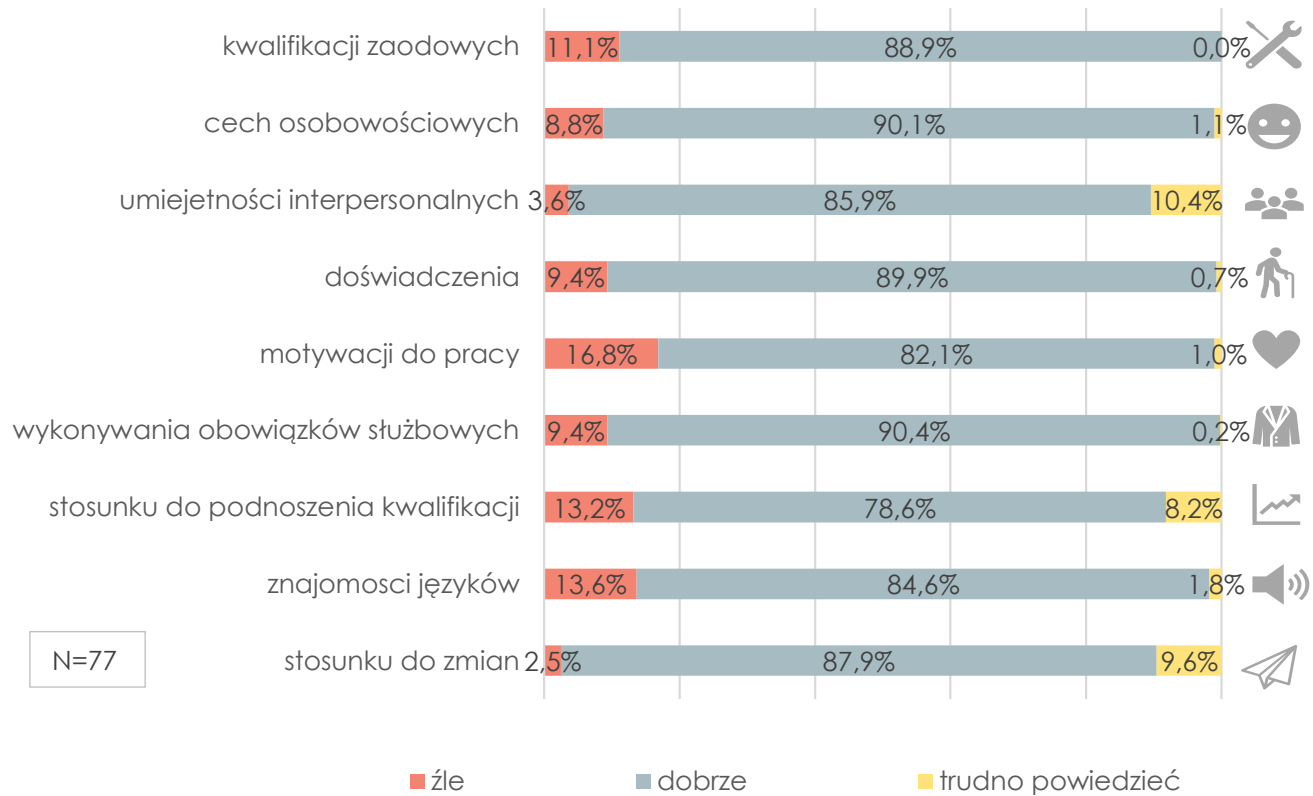


Tabela 10. Na jakie stanowiska (planuje Pan/Pani zatrudnić obywateli Ukrainy)? [E5- PRZEDSIĘBIORCY]



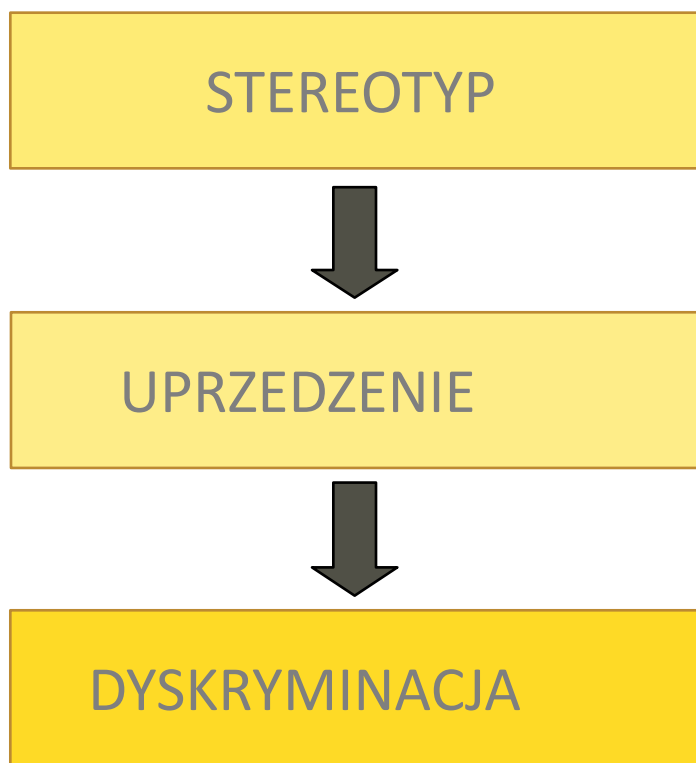
Jacy są?

OCENA PRACOWNIKÓW UKRAINY



Wykres 49. Za pomocą skali od 1 do 4, proszę powiedzieć, jak ocenia Pan(i) ocenia pracowników z Ukrainy pod względem wymienionych aspektów [E9 – PRZEDSIĘBIORCY]

Działanie stereotypów





**tydzień
ukraiński**

19-24 LISTOPADA

TEATR / MUZYKA
FILM / TANIEC / SZTUKA



Portale społecznościowe

The image displays two screenshots of Facebook group pages. The left screenshot shows the group 'UKRAJŃCY W POLSCE / УКРАЇНЦІ У ПОЛЬЩІ'. The header features a search bar with the group name and a profile picture of Magdalena. The main image is a Ukrainian flag with the text 'Zdjęcie w tle' and 'Grupa strony Ukraїnci в Польщі Ukraїnci в Polsce'. A blue button says '+ Dołącz do grupy' and a grey button says 'Więcej'. The left sidebar lists 'Informacje', 'Dyskusja', 'Członkowie', 'Wydarzenia', 'Filmy', 'Zdjęcia', and 'Pliki'. Below is a search bar and a list of shortcuts including 'Szkoła dla wszystkich', 'Przyczepa', 'Badania telepraca', 'PAR Migration Navi...', 'odwiedziny', and 'Skrzyczneńskie tury'. The 'Opis' section states: 'Сама назва групи говорить про себе. Тут украї́нці, які живуть у Польщі можуть спілкуватись, знайомитись, запрошувати на різні зустрічі та вечірки. Допомогати собі навзаєм. Мови офіційних повідомлень і реклами в групі - україн... Zobacz więcej'. The 'Członkowie' section shows 30,347 members with a row of profile pictures and the text 'Yuliana, Nedim i Wojciech są członkami'. The right screenshot shows the group 'Ukraińcy w Trójmieście, Ukraїnci в Тріймясті Gdansk Gd...'. The header has a search bar with the group name and Magdalena's profile picture. The main image is an aerial view of a city with the text 'Dołącz do grupy' and 'Więcej'. The left sidebar lists 'Informacje', 'Dyskusja', 'Członkowie', 'Wydarzenia', 'Filmy', 'Zdjęcia', and 'Pliki'. Below is a search bar and a list of shortcuts including 'Szkoła dla wszystkich', 'Przyczepa', 'Badania telepraca', 'PAR Migration Navi...', 'odwiedziny', and 'Skrzyczneńskie tury'. The 'Opis' section states: 'Всі, хто потребує підтримки, спілкування, отримання інформації, обміну досвідом, контакту з земляками не важливо якою мовою – запрошуються в нашу групу "Ukraїnci в Тріймясті"! Každy, kto potrzebuje wsparcia, komunikacji, pozy... Zobacz więcej'. The 'Członkowie' section shows 691 members with a row of profile pictures and the text 'Iuetuna i Ania są członkami'. On the right, there is a 'TWOJE STRONY' section with 'XVI Ogólnopolski Zj...' and 'Badania telepraca'. Below is a 'UTWÓRZ NOWE GRUPY' section with a description: 'Dzięki grupom udostępnianie materiałów znajomym, członkom rodziny i współpracownikom jest prostsze niż kiedykolwiek.' and a list of 'Osoby, które możesz znać' including 'Angelika Rudzińska' and 'Teresa Wellenger'.

1. Trudno jest dokładnie oszacować liczbę osób przebywających, zamieszkałych i pracujących w województwie pomorskim.
2. Rok 2014, wybuch wojny na Ukrainie jest ważną cezurą zmian w profilu społeczno-demograficznym, w motywacji i planach migracyjnych.
3. Płeć migracji – **zmienia się struktura płci migrantów**. Do województwa pomorskiego przyjeżdża więcej mężczyzn niż miało to miejsce przed 2014 rokiem.

4. Wiek migrantów - na Pomorzu **pojawia się coraz więcej młodych osób z Ukrainy**, taka tendencja będzie się utrzymywać w szczególności jeśli ośrodki akademickie zintensyfikują swoją działalność w tym zakresie (a takie plany i strategie są w trakcie implementacji).
5. **Migracja, wbrew wcześniejszym prognozom (sprzed 2014 roku), nabiera charakteru osiedleńczego.**
6. **Zatrudnienie migrantów ma miejsce w coraz większym spektrum branż i sektorów** działalności. Mamy do czynienia z migracją **ekonomiczną, dobrowolną o charakterze wahadłowym i osiedleńczym.**



PLAN POZOSTANIA

55,5%



chcę zostać
na stałe

25,0%



do końca
trwania wizy

13,7%



mam zamiar regularnie
przyjeżdżać
(np. do pracy)

1,7%



mniej niż 90 dni
(bez wizy)

3,0%



trudno
powiedzieć

N=1006

Co mogłoby skłonić Pana/Panią do pozostania na stałe?



31,5%

wyższe zarobki (perspektywy finansowe)



31,5%

karta stałego pobytu



28,0% możliwość
sprowadzenia rodziny
z Ukrainy



25,3%
zatrudnienie na
umowę o pracę



25,1%
lepsze warunki
mieszkaniowe



20,1%
wsparcie
instytucjonalne



15,2%
przychyłość mieszkańców



13,2%
wykonywanie pracy zgodnie
z kwalifikacjami

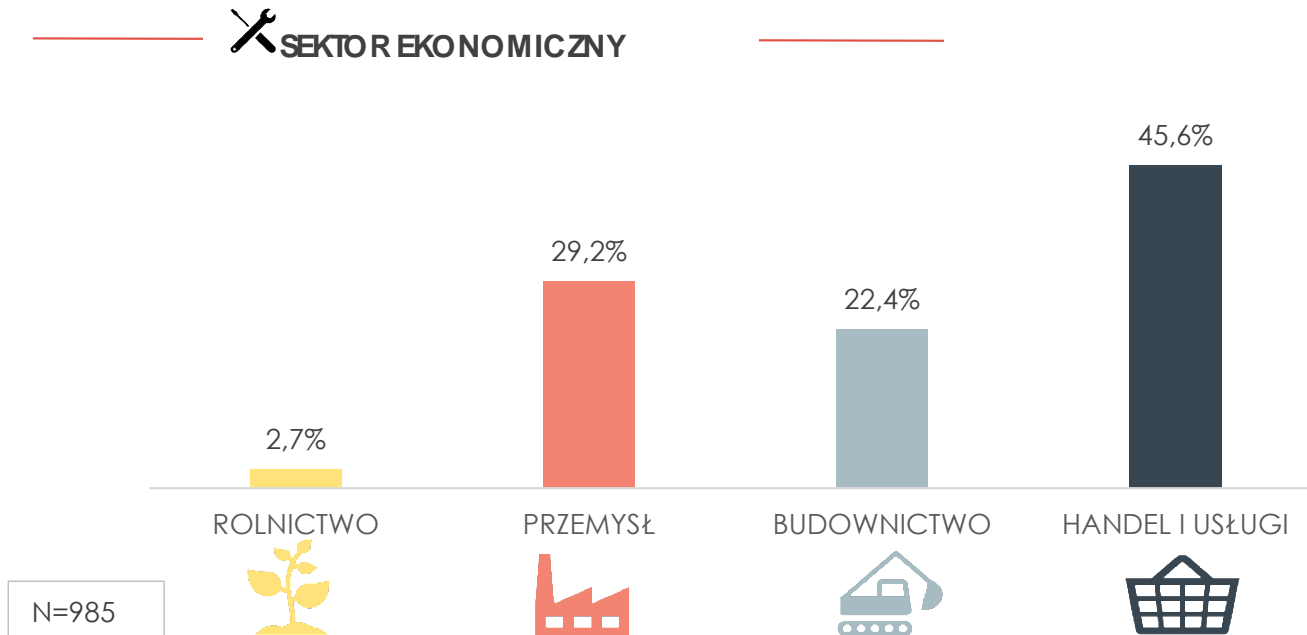


12,3%
pomoc w nauce języka
polskiego

7. Wykształcenie migrantów jest zróżnicowane, **rośnie liczba osób z wykształceniem wyższym i osób studiujących, pracujących jednak poniżej kwalifikacji i doświadczających deprywacji zawodowej**. Grupa ta (głównie osoby z wyższym wykształceniem i kobiety) to tzw. „marnowany kapitał ludzki”.

8. **Bardzo często migranci (tak w badaniach, jak i w mediach czy nawet w programach wsparcia) „wrzucani są do jednego worka”**.

Zatrudnienie Badanych



Wykres 26. W jakiej branży Pani(i) pracuje? Proszę podać główną (najważniejszą) [Z2]

Deprywacja zawodowa

ZGODNOŚĆ Z KWALIFIKACJAMI



znacznie poniżej

5,3%



poniżej

38,3%



zgodnie

44,3%



powyżej

8,7%

N=991

**pominięto „trudno powiedzieć”*

Wykres 27. Czy wykonywane przez Pana (ią) obowiązki są zgodne z Pana (i) kwalifikacjami? [Z4]

„Znalazłam na niania.pl taką rodzinę, parę bloków dalej ode mnie. Ich syn miał 2,5 roku jak zaczęłam się nim opiekować i jak z nimi byłam 3 lata. Potem urodzili mi drugie dziecko. I opiekowałam się Anią od małego. To była rodzina, z którą miałam bardzo dobry kontakt. Przestałam pracować, bo sprzątanina i pilnowania dzieci bym nie wpisała do CV. I kończyłam studia, więc potrzebowałam pracy stabilnej” (kobieta, Ukrainka, wykształcenie wyższe, 25 lat, specjalistka d.s. szkoleń i kursów).

„Skończę studia, no chyba nie tak jak skończę, może jeszcze rok lub dwa rok, chyba mógł będę tutaj pracować, ale potem chcę oczywiście zmienić sobie pracę i pracować w swoim zawodzie, który studiuję. Bo to jest ważne dla mnie, i ja chcę pracować w zawodzie, w którym tyle lat już studiowałem. No i chciałbym pracować na takim w budowlanej firmie z projektami” (mężczyzna, 21 lat, student, pizzaiolo w pizzerii).

9. Raport zwraca dużą uwagę na przyczynę przyjazdu do Polski jaką jest szukanie poczucia bezpieczeństwa. Jednym z aspektów osiągnięcia takiego stanu jest posiadanie umowy o pracę.

10. Z badań wiemy, że **pracownicy z Ukrainy pracują bardzo długo i bardzo ciężko i że w związku z tym w efekcie są przemęczeni i mniej wydajni**. Z racji prowadzenia oszczędnego trybu życia źle jedzą i nie regenerują się.

„Powiedziałbym, że Ukraińcy są bardziej przyzwyczajeni do sytuacji stresowych w pracy. Polacy są bardziej przyzwyczajeni do spokoju, do jakiegoś pewnego rytmu pracy, rytmu życia. Ukraińcy są bardziej otwarci na wyzwania, na zmiany. Nawet gdyby zostali poproszeni o wyrzucenie do kosza pracy z ostatniego tygodnia i do przepisania całego systemu od zera – to są bardziej otwarci na podobne wyzwania” (przedstawiciel korporacji informatycznej zatrudniającej około 40 osób z Ukrainy).

„Generalnie największa różnica odczuwalna dla nas to jest taka, że jak przyjeżdżają tutaj bez rodzin, w celu zarobkowym, to jakby chętniej pracują czy dłużej pracują” (menedżer działu produkcji, zatrudnia 20 osób z Ukrainy).

„To też ma dobre i złe strony, bo to też wiąże się z tym, że bardzo często są przemęczeni, ponieważ pracując u nas szukają jeszcze dodatkowych zajęć, nawet poza i to później wiąże się z tym, że są mniej wydajni” (rekruterka i zarządzająca HR w dużej firmie stoczniowej, zatrudniającej około 40 mężczyzn z Ukrainy).

11. Za główne bariery **migranci uznają** załatwienie spraw administracyjnych, bezpieczeństwo zatrudnienia i ubezpieczenia zdrowotnego, a co za tym idzie opieki zdrowotnej oraz problemy ze znalezieniem mieszkania.

12. Za główne bariery zatrudniania migrantów **pracodawcy uznają** załatwienie spraw administracyjnych, rotację pracowników i brak adekwatnego doświadczenia zawodowego.

13. Za główne bariery artykułowane przez **pracowników instytucji otoczenia biznesu** uważa się brak współpracy międzyinstytucjonalnej w skali województwa na wzór gdańskiego Modelu Integracji Imigrantów.

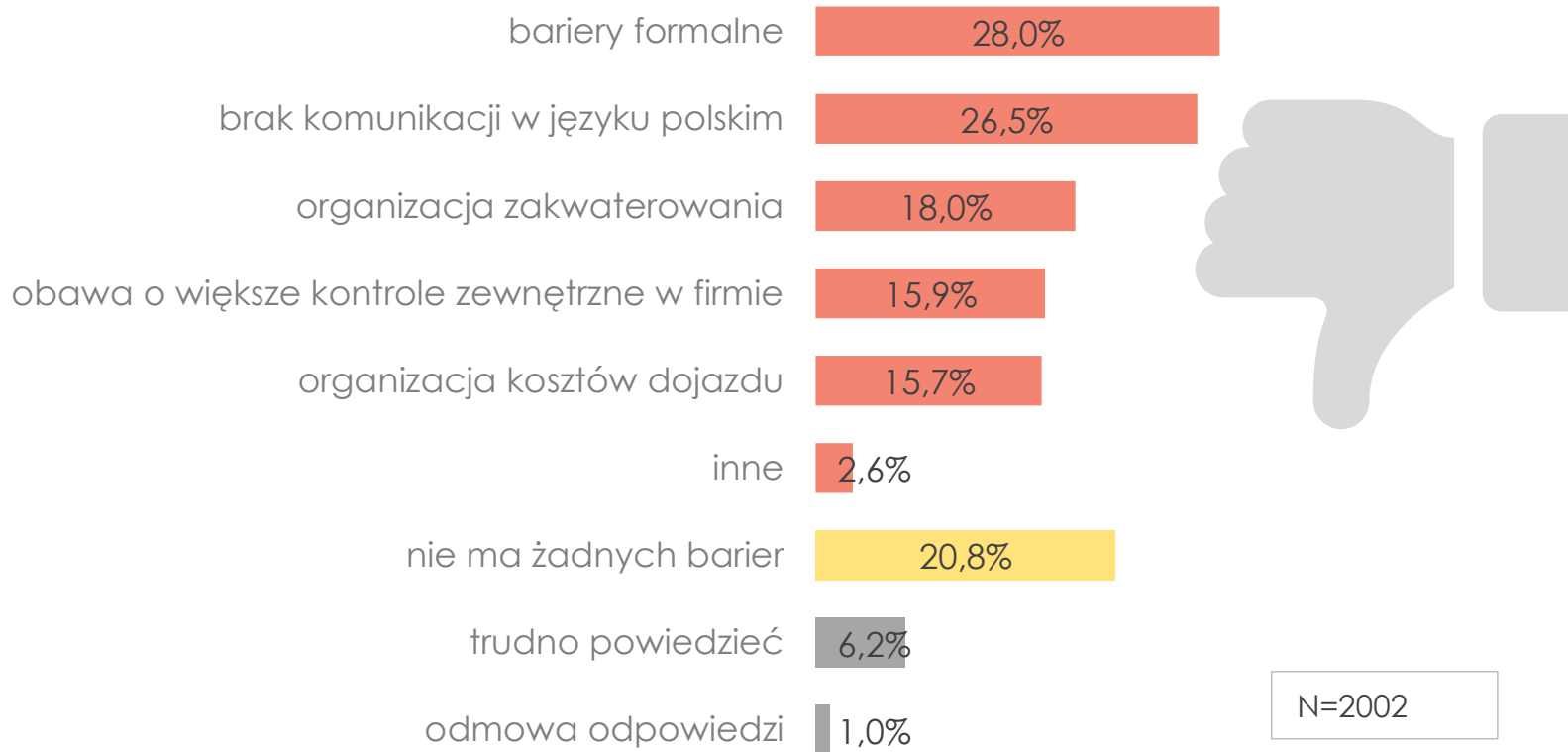
„Mogę powiedzieć, że największą trudnością, na którą się napotykamy i się rozbijamy to jest czas realizacji formalności w Urzędzie Wojewódzkim. Czyli zezwolenia na pracę, ponieważ nam zależy na tym żeby ich zatrudniać na dłużej. Chcemy mieć dla nich zezwolenie na pracę. Czas oczekiwania formalnie jeden miesiąc tak. Zgodnie z ustawą - pięć miesięcy. My przez to tracimy bardzo dużo ludzi. (...) Połowę ludzi tracimy i to akurat bardzo dobrych fachowców. Bo oni pojechali w połowie czerwca do domu i myśleli, że w połowie lipca wrócą. I później to się odkładało, odkładało, odkładało i we wrześniu się pytam czy przyjedziesz czy nie, on mówi, że już nie przyjedzie. Podejrzewam, że może poszedł do innej firmy, może **w innym województwie** gdzie to się robi dużo szybciej. Pomorskie województwo to jest jakaś katastrofa generalnie” (rekruterka i zarządzająca HR w dużej firmie stoczniowej, zatrudniającej około 40 mężczyzn z Ukrainy).

„Najgorsze karta pobytu wyrabiana w Gdańsku. Czekałam na kartę 1 rok i 8 miesięcy. Przeprowadziłam się na 4 miesiące do Warszawy i tam uzyskałam kartę w ciągu 4 miesięcy tak, jak powinno być. W Gdańsku to jest masakra. Ten urząd to straszne miejsce” (kobieta, 25 lat, wykształcenie wyższe, personel sprzątający biuro).

„Nie byłam zadowolona. Po pierwsze, nie mogłam zarejestrować się w przychodni, ponieważ nikt z 4 przychodni nie wiedział, jak zarejestrować obcokrajowca bez PESELu. Musiałam pójść do NFZ, żeby tam dali mi kartkę, na której jest napisane według jakiego artykułu muszą mnie zarejestrować. Potem znowu poszłam, żeby zarejestrować się. W końcu, zapisałam się do lekarza, ale termin był za miesiąc. Tak, chyba za miesiąc. Kiedy trafiłam do lekarza, już nie miałam tego problemu i nie było możliwości zdiagnozować, jaki był problem.” (kobieta, 37 lat, migrantka z Ukrainy, wykształcenie wyższe).



TRUDNOŚCI W ZATRUDNIANIU OBYWATELI UKRAINY



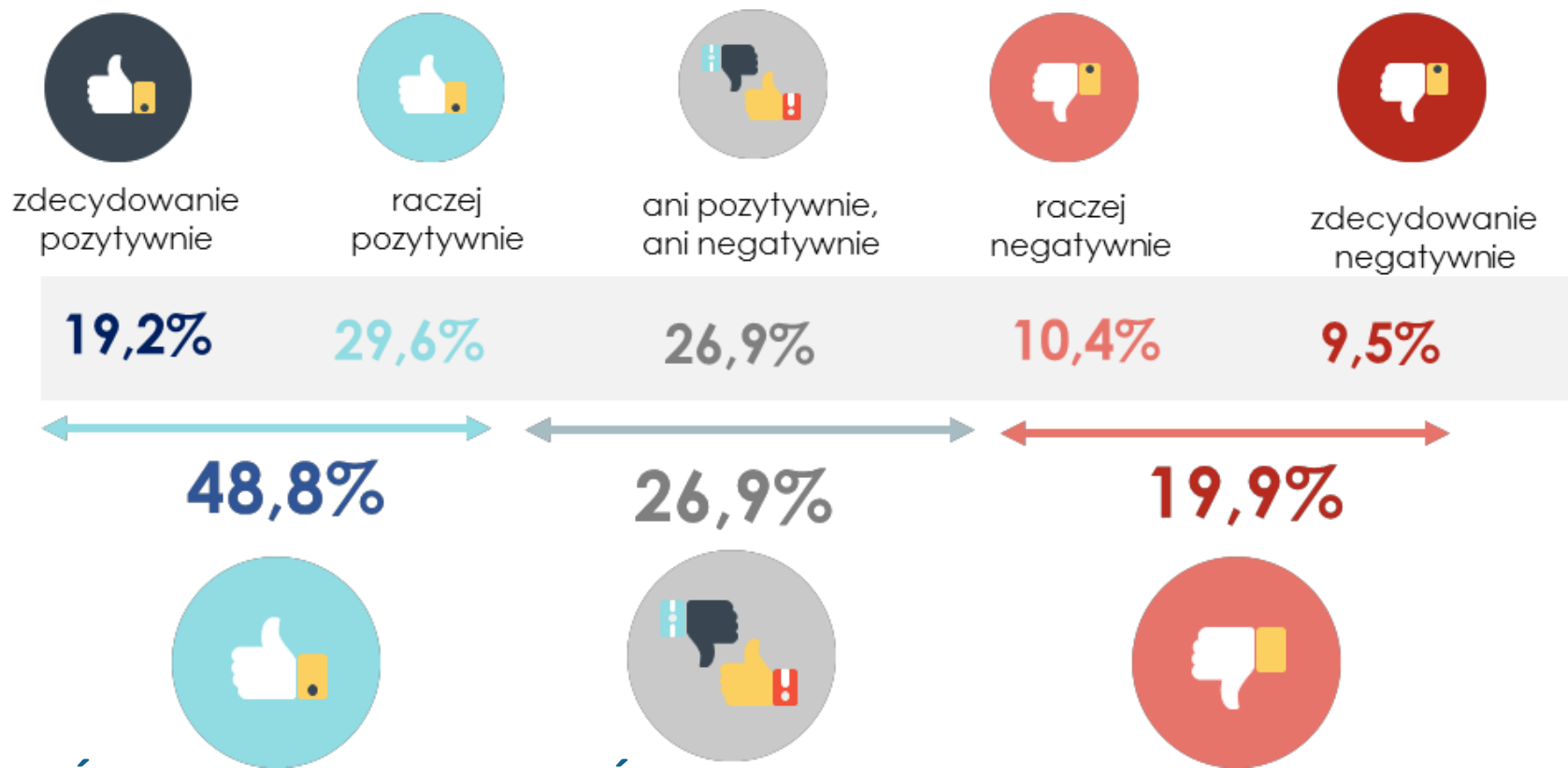
Wykres 48. Jakie są Pana/Pani zdaniem bariery przy zatrudnianiu Ukraińców? [E8 – PRZEDSIĘBIORCY]

14. Migranci korzystają z oferowanego wsparcia, są **67,7%** badanych miało kontakt z powiatowym i urzędami pracy na początku pobytu w Polsce, warto wykorzystać te „punkty” w celach informacyjnych i upowszechniających praktyki czy wydarzenia.

15. Cały czas **brakuje kursów języka polskiego i oferty kulturalnej szczególnie poza Gdańskiem.**

16. Migranci ukraińscy w województwie pomorskim są przez mieszkańców odbierani pozytywnie, natomiast **brakuje integracji i wydarzeń na nią zorientowanych**. Z Raportu wynika konieczność przyjęcia **integracji jako drogowskazu i perspektywy** myślenia o migrantach/kach **w województwie pomorskim**. Jeżeli nie będziemy dbać o integrację na poziomie szkół, zakładów pracy, przestrzeni publicznej to w alternatywie mamy strategię **separacji migrantów**, a ta zawsze zmierza do konfliktów lub strategię **marginalizacji** skutkująca brakiem zaangażowania, byciem TU na chwilę, nie inwestowaniem i nie dbaniem o wspólną przestrzeń do życia.

Jak ocenia Pan/i zjawisko podejmowania pracy w woj. pomorskim przez osoby z Ukrainy?



Integracja



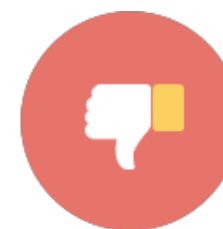
15,6%

tak,
integrujemy się



45,2%

jestem otwarty(a) na kontakt,
ale nie było okazji do integracji



38,2%

nie,
nie ma takiej potrzeby

„Integracja zaczyna się z komunikacji, poznania się. Po pierwsze język polski - realizujemy kursy języka polskiego już któryś rok, ostatnio było zapisane ponad 200 osób i ta liczba się zwiększa. Niestety nie każdy chętny dostał się na nasze kursy, nie było wystarczająco miejsc. Myślę, że zaczynamy przez język” (doradca zawodowy z Centrum Wspierania Imigrantów i Imigrantek).

Jakiego wsparcia (pomocy) Panu(i) brakuje?



19,2%
opieka medyczna



18,3%
pomoc językowa



17,9%
pomoc w znalezieniu pracy



17,9%
pomoc w załatwianiu spraw
urzędowych/dokumentów



17,9%
pomoc w znalezieniu
mieszkania/lokum



17,4% pomoc
informacyjna z
legalizacją/przedłużaniem
pobytu



16,3%
pomoc doradcy
zawodowego



15,4%
pomoc w podjęciu nauki



14,5%
wsparcie finansowe np.
zasitek



14,3%
pomoc w adaptacji



14,0%
pomoc psychologiczna



12,7%
wsparcie rzeczowe, np.
zakup odzieży, żywności



12,4%
pomoc w nauce zawodu
lub przekwalifikowaniu

LEPSZE WYNIKI

MNIEJSZA LICZBA
KONFLIKTÓW

OBNIŻENIE WPŁYWU
STEREOTYPÓW NA
OCENY

WIELOKULTUROWOŚĆ

WIĘKSZA
KREATYWNOŚĆ

WYŻSZY POZIOM
EMPATII

ALE!

WIELOKULTU-
ROWOŚĆ MUSI
BYĆ CENIONA!

Przygotowanie się do kontaktu i integracji

Różnice kulturowe - indywidualizm i kolektywizm

- INDYWIDUALIZM I KOLEKTYWIZM – postawa wobec oczekiwań grupy: dobro grupy przedkładane nad dobro jednostki/ dobro jednostki przedkładane nad dobro grupy. **Geert Hofstede**
- Ukraina 25/100
- Polska 60/100
- USA 91/100

Indywidualiści (Triandis)

- Mają o sobie dobrą opinię i silną potrzebę jej wyrażania. Ich oczywista arogancja jest właściwością ich kultury.
- Są entuzjastyczni i cechują się bogatą ekspresją w kontaktach z innymi ludźmi.
- Ważna jest dla nich dobra zabawa.
- Szybko podejmują decyzje, ale ich wdrożenie zabiera więcej czasu, ponieważ mało osób jest zaangażowanych w podejmowanie decyzji.
- Ważna jest dla nich spójność pomiędzy postawą i zachowaniem, jej brak określają jako hipokryzję.
- Nie widzą specjalnej różnicy pomiędzy zachowaniem publicznym i prywatnym.
- Znacznie bardziej jest prawdopodobne, że zrobią coś dla dobrej zabawy niż z poczucia obowiązku.
- Oczekują wyraźnego formułowania oczekiwań: jeśli zrobisz dla mnie to, to ja zrobię...
- Nie nastawiają się na długotrwałe relacje.

Kolektywiści (Triandis)

- Lubią skromność.
- Szczęście jest znacznie mniej istotne niż obowiązek.
- Czasami mają trudności w podejmowaniu decyzji. Często podejmują je wolno, po namyśle i konsultacjach z innymi, co może zaowocować krótkim czasem ich wdrażania.
- Poznawcza spójność nie jest przedmiotem ich troski.
- Zwracają uwagę na różnice pomiędzy tym co prywatne, a tym co publiczne.
- Wykonywanie obowiązków jest ich zdaniem samo-nagradzające.
- Oczekują długotrwałych relacji.
- Nie jest dla nich pewne w jakim kierunku rozwinię się relacja.

Wskazówki dotyczące zachowań

- Na Ukrainie, Białorusi, jeśli ktoś nie dostarczy pyta „co?”. Jest to zwrot kulturalny, równoznaczny z polskim „proszę, słucham, możesz powtórzyć”. Mówienie przez osobę z Ukrainy, Białorusi, „co” nie świadczy o niskiej o kulturze osobistej, a nie znajomości polskiej kultury i języka.
- Na Ukrainie, Białorusi nie ma zwyczaju przedstawiania się nieznanym osobom np. na imprezie. Osoby nie przedstawiają sobie znajomych z imienia i nazwiska, a nawet imienia, w takich sytuacjach. Wynika to z tego, że przez długie lata były to kraje, gdzie każda osobista informacja była chroniona. Może wynikać z tego fakt nie podpisywania e-maili.

Wskazówki dotyczące zachowań

- Na Ukrainie, Białorusi nie ma tradycji mówienia np. w sklepie dzień dobry, proszę, dziękuję – również przez pracowników, pracowniczki. To obecnie przedmiot szkoleń dużych korporacji otwierających tam sklepy. Stąd nie należy się dziwić brakowi powitań w e-mailach, czy podczas wizyt w dziekanacie.
- Osoby z Ukrainy, Białorusi nie lubią porównań, nawet mających empatyczne intencje, np. „U Was jest tak, ja u nas było kiedyś”.

Wskazówki dotyczące zachowań

- Bardzo trudne jest dla osób z Ukrainy, usłyszeć nawet od Polaków/Polek, związanych z tzw. kresami, „To kiedyś było nasze”. Na Ukrainie uznaje się obecnie Lwów za najbardziej ukraińskie miasto, „perłę Ukrainy”. Też przez kulturę. We Lwowie na ulicach, w sklepach mówi się po ukraińsku, gdy np. w stolicy- Kijowie, zarówno po ukraińsku jak i po rosyjsku.
- Nie rekomenduje się rozmów o filmie „Wołyń”, tematach politycznych, historycznych.



WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W GDAŃSKU
Partner w rozwoju. WUP. Pomorze

Dziękuję za uwagę.
Дякую за увагу!

Magdalena Żadkowska
magdalena.zadkowska@ug.edu.pl

Kontakt

Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku
Ul. Podwale Przedmiejskie 30
80-824 Gdańsk
tel.: 58 326-18-01
email: wup@wup.gdansk.pl
faks: 58 326-48-94



JEDNOSTKA
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
POMORSKIEGO